

Nr 112

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ökad utbildning av läkare.

(2:a avd.)

I propositionen nr 142 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för den 5 april 1963, föreslagit riksdagen att

a) godkänna av departementschefen förordade förslag och riktlinjer för utbyggande av läkarutbildningen vid medicinska fakulteten i Lund och karolinska mediko-kirurgiska institutet i Stockholm;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat dels godkänna avtal med Malmö stad angående Malmö allmänna sjukhus, dels träffa avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting angående anlåtande av kommunala sjukhus för läkarutbildning;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att på sätt departementschefen förordat disponera vissa anslag för ökning av läkarutbildningskapaciteten i Stockholm.

På grundval av resultatet av en utredning av läkarutbildningsberedningen föreslås i propositionen, att läkarutbildningskapaciteten vid medicinska fakulteten i Lund ökas från 120 till 190 platser i de teoretiska ämnena fr. o. m. höstterminen 1965 och från 100 till 180 platser i de propedeutiska och kliniska ämnena fr. o. m. höstterminen 1967. Vidare föreslås en betydande förstärkning av de personella resurserna vid medicinska fakulteten i Lund, bl. a. genom successivt inrättande av sexton professurer och tre laboraturer.

I propositionen föreslås även, att riksdagen bemyndigar Kungl. Maj:t att godkänna ett villkorligt träffat avtal om Malmö allmänna sjukhus fortsatta utnyttjande för läkarutbildning.

De årliga kostnaderna under åttonde huvudtiteln beräknas vid full utbyggnad — såvitt gäller avlönings- och materielanslag — till i runt tal 5,5 miljoner kr., varav ca 1 miljon kr. motsvarar kostnaderna för tidigare beslutad utvidgning av läkarutbildningen i Lund-Malmö. Därtill kommer under åttonde huvudtiteln ännu ej beräknade kostnader för förstärkning av bl. a. universitetets administration och bibliotek samt under femte huvudtiteln vissa kostnader enligt det nya avtalet med Malmö stad för driftbidrag samt byggnads- och utrustningsbidrag, liksom även engångskostnader under kapitalbudgeten för byggnadsåtgärder.

Slutligen föreslås i propositionen en tidsbegränsad ökning av läkarutbildningskapaciteten i Stockholm från 168 till 208 nybörjarplatser per år. Statsverkets årliga driftkostnader vid full utbyggnad beräknas till ca 2,2 miljoner kr. Den propedeutiska och kliniska utbildningen avses bli förlagd till sjukhus tillhöriga Stockholms stad och Stockholms läns landsting.

Utskottet kommer att behandla propositionen i två olika avsnitt, varav det ena avser läkarutbildningen i Lund och Malmö och det andra läkarutbildningen i Stockholm. Inledningsvis torde emellertid böra lämnas en kort redogörelse för den förstärkning av läkarutbildningsorganisationen som ägt rum under senare år.

Den årliga intagningen av studerande till de medicinska läroanstalterna var i mitten på 1940-talet ca 190. Genom ökning av utbildningskapaciteten inom de äldre medicinska lärosätena — universiteten i Uppsala och Lund samt karolinska institutet i Stockholm — samt genom inrättande av två nya medicinska utbildningsorganisationer — i Göteborg år 1949 och i Umeå år 1959 — kunde den årliga intagningen mot slutet av 1950-talet höjas till 453 nybörjare och har sedan i enlighet med beslut av 1961 och 1962 års riksdagar fr. o. m. läsåret 1962/63 höjts till 546 per år samt kommer fr. o. m. läsåret 1965/66 att ytterligare höjas till 560 per år.

Den nuvarande intagningskapaciteten om sammanlagt 546 nybörjarplatser per år fördelar sig på de skilda medicinska lärosätena enligt följande: Uppsala 90, Lund 120, Göteborg 168 samt Stockholm 168. Angivna intagningskapacitet i Göteborg — innebärande en höjning från tidigare 120 utbildningsplatser — är emellertid enligt riksdagens beslut begränsad till perioden 1962/63—1964/65. Kapaciteten efter denna period är beroende av bl. a. förhandlingar med vederbörande huvudman.

Den medicinska högskolan i Umeå är ännu inte utbyggd till en fullständig medicinsk läroanstalt. Undervisningen i Umeå omfattar i dag samtliga ämnen i den medicinska studieängan fr. o. m. det tredje studieåret (det propedeutiska året). Till kurserna under nämnda studieår intages i Umeå för närvarande årligen 40 studerande, vilka utbildats i teoretiska ämnen vid andra lärosäten. Fr. o. m. läsåret 1965/66 kommer i Umeå även preklinisk undervisning att kunna meddelas för 62 intagna nybörjare årligen, vilka samtliga därefter skall kunna fullfölja propedeutisk och klinisk utbildning på samma plats.

Innebörden av det av 1962 års riksdag med bifall till propositionen 1962: 104 fattade beslutet om ytterligare ökad läkarutbildning sammanfattas i följande tablå. I tablåen anges tidpunkterna för intagning av de studerande till preklinisk (teoretisk) undervisning de två första studieåren (I), till propedeutisk undervisning det tredje studieåret (II), till klinisk undervisning det fjärde studieåret (III) samt omflyttningar av de studerande inför den propedeutiska undervisningen. Inom parentes redovisas den siffermässiga skillnaden i intagningen jämfört med den av 1961 års riksdag beslutade utbildningskapaciteten.

Ökad läkarutbildning enligt prop. 1962: 104

Tidpunkt	Plats i studieordn.	Uppsala	Lund-Malmö	Göteborg	Stockholm	Umeå	Totalt
1/7 1962 ... I	90	120	168 (+48)	168	0	546 (+48)	
Omflyttn. ...	0	-14	-46	0	+60		
1/7 1964 ... II	86	100	115 (+15)	160 (+12)	60 (+20)	521 (+47)	
1/7 1965 ... III	86	100	115 (+15)	160 (+12)	60 (+20)	521 (+47)	

I utlåtande över nämnda proposition framhöll statsutskottet (SU 1962: 144) med anledning av väckta motioner med förslag om ytterligare ökad läkarutbildning, att den växande bristen på läkare inom olika verksamhetsområden enligt utskottets mening talade för att undersökningar så snart som möjligt påbörjades i syfte att vid lämplig tidpunkt anordna ytterligare utbildningsplatser.

1:o) **Ökad läkarutbildning i Lund och Malmö.** Den 15 september 1962 har läkarutbildningsberedningen framlagt förslag rörande ökad läkarutbildning vid medicinska fakulteten i Lund. Beredningen har funnit, att en ökning av läkarutbildningen i Lund kan genomföras enligt två alternativ, nämligen dels ett lägre — alternativ I — med ett intag av 168 nybörjare i de teoretiska ämnena och 160 i de propedeutiska och kliniska ämnena, dels ett högre — alternativ II — med ett intag av 190 elever i de teoretiska ämnena och 180 i de propedeutiska och kliniska ämnena.

De båda alternativen redovisas i följande sammanställning, i vilken den siffermässiga ökningen anges i förhållande till redan beslutade förändringar av utbildningskapaciteten.

Plats i studieordn.	Antal utbildningsplatser		
	Enligt tidigare beslut	Föreslagen ökning	Totalt
<i>Alternativ I</i>			
I	120	+ 48	168
II	115	+ 45	160
III	115	+ 45	160
<i>Alternativ II</i>			
I	120	+ 70	190
II	115	+ 65	180
III	115	+ 65	180

Anm. I = intagning till de prekliniska kurserna. II = intagning till de propedeutiska kurserna. III = intagning till de kliniska kurserna.

För en utförligare redogörelse för alternativen I och II torde få hänvisas till propositionen s. 7—25.

Sammanfattningsvis skulle ett realiserande av alternativ II, vilket är det alternativ beredningen i första hand förordar, innebära, att vid Lunds universitet och därtill knutna undervisningsjukhus — utöver nuvarande personalorganisation — inrättas 167 nya tjänster, varav 16 professurer, 3 laboraturer (motsvarande), 1 universitetslektorat, 19 kliniska lärartjänster, 37 kliniska amanuens-tjänster, 14 forskarasistenttjänster, 6 assistenttjänster, 11 förste amanuens-tjänster, 5 tredje amanuens-tjänster samt 55 tekniska och övriga tjänster. I fråga om personalförstärkningar enligt alternativ II torde i övrigt få hänvisas till propositionen s. 22—25.

Enligt beredningens tidsplan medger båda alternativen, att den ökade intagningen till de prekliniska studierna påbörjas *höstterminen 1965* och till den propedeutiska och kliniska utbildningen *höstterminen 1967*.

Förutsättningarna för tidsplanen anges vara, att tillbyggnadsarbetena för anatomiska — vid alternativ II — och histologiska institutionerna är färdiga till denna tidpunkt, att den planerade nybyggnaden för medicinsk kemi är färdig sommaren 1966 och nybyggnaden för bakteriologi sommaren 1967 samt att tillbyggnaden till den fysiologiska institutionen står färdig före den 1 januari 1967. Vidare förutsattes, att de planerade om- och tillbyggnadsarbetena för de kliniska ämnena, bl. a. vid Malmö allmänna sjukhus, står färdiga enligt följande, nämligen för de kliniska laboratorieämnena till *höstterminen 1967*, för ämnet medicin till *höstterminen 1968*, för ämnet kirurgi till *vårterminen 1969* samt för de övriga kliniska ämnena till *höstterminen 1969*.

Beredningens kostnadsberäkningar, avseende full utbyggnad, utvisar, att de föreslagna *personalförstärkningarna* enligt 1962 års löneläge skulle draga en årlig merkostnad av ca 3 235 000 kr. enligt alternativ I och ca 4 180 000 kr. enligt alternativ II. I dessa belopp ingår för alternativ I ca 175 000 kr. och för alternativ II ca 100 000 kr. för arvoden till överläkare vid Allmänna sjukhuset i Malmö och till biträdande lärare m. m. Då personalökningarna beräknats med utgångspunkt i nuvarande organisation och inrättandet av vissa av de förut redovisade nya tjänsterna redan godkänts enligt 1961 års riksdagsbeslut, bör enligt beredningen den av nu ifrågavarande förslag föranledda utgiftstegringen dock minskas med ett belopp motsvarande kostnaderna för sistnämnda tjänster (790 000 kr.). Den egentliga utgiftshöjningen för personalförstärkningarna stannar därför enligt beredningens kalkyler vid ca 2 445 000 kr. för alternativ I och ca 3 390 000 kr. för alternativ II.

De årliga kostnaderna för den enligt beredningens mening erforderliga höjningen av *materielanslagen* anges totalt till 915 000 kr. enligt alternativ I och 1 160 000 kr. enligt alternativ II. Dessa kostnader bör emellertid i analogi med den beräkningsgrund, som tillämpats för personalkostnaderna, reduceras med kostnaderna för den enligt 1961 års riksdagsbeslut godkända uppräknigen av *materielanslagen* (240 000 kr.). Den tillkommande höjningen av *materielanslagen*

uppgår sålunda enligt beredningen till ca 675 000 kr. för alternativ I och ca 920 000 kr. för alternativ II.

De totala årliga merkostnaderna för personalförstärkningar och uppräknig av materielanslagen för en ökning av utbildningskapaciteten vid medicinska fakulteten i Lund beräknas — efter evalvering till 1963 års löneläge — enligt alternativ I till ca 4 265 000 kr. och enligt alternativ II till ca 5 485 000 kr., varav 1 065 000 kr. i båda fallen motsvarar tidigare beslutade kostnadsökningar.

Efter att ha vägt för- och nackdelar mot varandra har beredningen med hänsyn till den växande läkarbristen stannat för att i första hand förordade ett genomförande av *alternativ II*. Beredningen framhåller, att ett slutligt ställningstagande i frågan om ökad läkarutbildning måste bli beroende av de ekonomiska konsekvenserna av de förhandlingar mellan staten och berörda kommunala huvudmän som ett realiserande av det ena eller andra alternativet förutsätter.

Kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Lund och Malmö har framlagt ett den 21 januari 1963 med delegerade för Malmö stad villkorligt slutet avtal angående Malmö allmänna sjukhus. Avtalet, som är avsett att träda i kraft den 1 juli 1963 och ersätta nu gällande avtal mellan staten och staden angående den medicinska utbildningen vid sjukhuset, är grundat på den förutsättningen att läkarutbildningsberedningens alternativ II kommer att genomföras, dvs. att praktiskt taget fullständig klinisk läkarutbildning skall äga rum vid Malmö allmänna sjukhus med en årlig intagning av 90 medicine kandidater mot hittillsvarande 45 i endast vissa ämnen.

I det villkorligt slutna avtalet, vars giltighetstid utgår den 30 juni 1970 och sammanfaller med den tid som i huvudsak gäller enligt nu löpande avtal, kvarstår väsentligen nuvarande bidragsregler för de kliniker och övriga anläggningar, som redan är ianspråktagna för utbildning och forskning. Även det särskilda läkarlönebidraget kvarstår således för dessa sjukhusenheter. Beträffande de kliniker m. m. vid sjukhuset, som framdeles kommer att tagas i anspråk, skulle däremot icke utgå något läkarlönebidrag men väl driftbidrag, motsvarande 10 % av den del av driftkostnaderna, som efter antalet vård dagar belöper på ifrågasvarande sjukhusenheter. I dessa driftkostnader får inläggas även löne- och pensionskostnader för av staden tillsatta läkare vid enheterna. För vissa framdeles upplåtna kliniker, som beräknas komma att belastas i endast mindre omfattning av utbildning och forskning, skall staten slutligen över huvud taget icke erlagga något bidrag till driftkostnaderna.

Byggnads- och utrustningsbidrag skall däremot utgå för samtliga upplåtta anläggningar vid sjukhuset med i princip 25 % av kostnaderna. Vidare skall enligt 21 § ett statligt engångsbidrag av 1 800 000 kr. erläggas den 1 juli 1969 såsom ersättning för av staden vidtagna byggnads- och utrustningsåtgärder beträffande vissa av de nyttillkommande klinikerna.

Det nya avtalet, som eljest i sin allmänna utformning nära ansluter till det för

lasarettet i Lund gällande avtalet, har genom skillnaderna i statsbidragshänsende för olika sjukhusenheter erhållit en speciell konstruktion. Sjukhusets kliniker och medicinska serviceanläggningar har sålunda uppdelats i tre grupper för vilka olika bidragsbestämmelser gäller.

Beträffande innebörden av ifrågakvarande avtal torde i övrigt få hänvisas till propositionen s. 30—42.

Avgivna remissyttranden över beredningens förslag om ökad läkarutbildning i Lund och Malmö samt det föreslagna avtalet redovisas i propositionen på s. 43—49, till vilken redovisning torde få hänvisas.

Departementschefen förklarar, att han vid sitt övervägande av beredningens förslag funnit resultatet i stort sett väl avvägt och att han därför anser att detta bör läggas till grund för ett ställningstagande. Departementschefen anför vidare bl. a. följande.

I fråga om de allmänna förutsättningarna för en vidgning av utbildningskapaciteten vill jag konstatera att både lasarettet i Lund och Allmänna sjukhuset i Malmö är stora och högt specialiserade sjukhus. Tillsammans erbjuder de ett gott underlag för en ökning av läkarutbildningen. Vid övervägandena om en utbyggnad av undervisningsorganisationen torde det för beredningen ha stått som ett önskemål, att undervisningen i de kliniska ämnena — så långt det vore möjligt — fördelas lika mellan sjukhusen, vilket skulle ge en organisation med två i stort sett likvärdigt utnyttjade undervisningssjukhus. Liknande synpunkter har framkommit i remissyttrandena i anslutning till uttalanden till förmån för det högre alternativet. I likhet med remissinstanserna finner jag beredningens argumentering i denna fråga övertygande. Då alternativ II — förutom ökat antal utbildningsplatser — även erbjuder fördelar från framför allt undervisnings- men också forskningssynpunkt, har jag för egen del funnit mig böra förorda, att läkarutbildningen vid medicinska fakulteten i Lund utökas enligt detta alternativ. På grund härav behandlar jag i fortsättningen endast frågor, som sammanhänger med alternativ II.

Enligt beredningens mening torde det planerade antalet vårdplatser vid såväl lasarettet i Lund som Allmänna sjukhuset i Malmö vara tillräckligt för undervisningens behov, om utbildningsplanen utformas på det sätt beredningen föreslagit. Viss tveksamhet föreligger dock beträffande ämnet kirurgi med hänsyn till det begränsade vårdplatsantal, som kan komma att finnas vid den allmänkirurgiska kliniken i Lund. Som ett alternativ till den även i ämnet kirurgi förordade likafördelningen av antalet studerande mellan Lund och Malmö räknar beredningen därför med möjligheten att fördela kirurgistuderandena med 100 i Malmö och 80 i Lund. I likhet med bl. a. medicinska fakulteten i Lund anser jag emellertid, att det bör vara möjligt att vid lasarettet i Lund meddela 90 studerande årligen tillfredsställande undervisning i kirurgi. Jag finner därför inte anledning att för närvarande gå ifrån den av beredningen i första hand förordade lösningen i fråga om utbildningsorganisationen i detta ämne.

Såsom en avvikelse från principen om likafördelning mellan Lund och Malmö av de studerande i de kliniska ämnena har beredningen föreslagit, att undervisning i neurologi och i neurokirurgi skall meddelas endast i Lund. Orsaken härtill är, att beredningen i överensstämmelse med huvudmannens tidigare pla-

ner utgått från att självständiga neurologiska och neurokirurgiska kliniker inte inom överskådlig tid skulle komma att upprättas i Malmö. Vid remissbehandlingen har emellertid sjukvårdsstyrelsen i Malmö anmält, att man synes kunna räkna med att självständiga neurologiska och neurokirurgiska kliniker kommer att anordnas vid Allmänna sjukhuset samt att dessa kliniker skulle vara i verksamhet, när ökad intagning i dessa ämnen blir aktuell enligt beredningens planer. Med hänsyn till dessa nytillkomna omständigheter anser ett flertal remissinstanser, att frågan om undervisningsorganisationen i ämnet neurologi bör omprövas.

För egen del vill jag i denna fråga erinra om dels att det från skilda håll anförts vägande invändningar mot tanken att ytterligare en neurokirurgisk klinik skulle upprättas inom Lund-Malmö-regionen, dels att slutlig ställning ännu inte tagits till frågan om en eventuell neurologisk sjukvårdsorganisation i Malmö. Eftersom underlag således saknas för att bedöma bl. a. de sjukvårdsmässiga förutsättningarna för anordnande av neurologisk undervisning i Malmö och då dessutom en förläggning av undervisningen enbart till Lund torde vara fullt möjlig, anser jag att det inte föreligger skäl att för närvarande gå ifrån beredningens utbildningsplan i förevarande avseende. Jag räknar sålunda tills vidare med att undervisning i neurologi och i neurokirurgi skall meddelas endast i Lund.

Den ökade läkarutbildningen förutsätter byggnadsåtgärder av betydande omfattning. I statlig regi skulle enligt beredningens förslag — förutom de tidigare planerade nybyggnadsåtgärderna för ämnena bakteriologi och medicinsk kemi — till- och ombyggnadsåtgärder behöva vidtagas för ämnena anatomi, histologi, fysiologi, farmakologi och patologi. Ökningen av utbildningskapaciteten förutsätter vidare i kommunal regi lokalutökningar vid sjukhusen i Lund och Malmö.

Det fortsatta planeringsarbetet på byggnadssidan bör enligt min mening i huvudsak kunna följa de riktlinjer i fråga om arten och omfattningen, som angivits av läkarutbildningsberedningen. Det bör ankomma på läkarutbildningsberedningen och byggnadsstyrelsen att — såvitt gäller åtgärder avseende de teoretiska institutionerna samt institutionerna för farmakologi och patologi, samtliga i Lund — utarbeta erforderliga program- och projekteringshandlingar och inkomma med därav föranledda förslag. Beträffande de kliniska ämnena bör det ankomma på nämnden för undervisningssjukhusens utbyggnad att i fråga om både Lund och Malmö medverka till att åtgärder vidtages för att tillgodose uppkommande behov av lokaler m. m.

Med anledning av att vissa remissinstanser anfört tveksamhet om möjligheterna att förverkliga de olika byggnadsprojekten inom den tidsplan, som beredningen förutsatt, förklarar departementschefen, att han finner det angeläget, att den planerade ökningen av utbildningskapaciteten snarast kommer till stånd. Det fortsatta planeringsarbetet bör därför inriktas så, att den ökade intagningen kan påbörjas vid den av beredningen angivna tidpunkten, dvs. höstterminen 1965. Om förseningar av sjukhusens utbyggnad skulle uppkomma, anser departementschefen att provisorier bör kunna tillgripas för att övergångsvis ordna utbildningsplatser i de kliniska ämnena.

Den av beredningen förordade personalplanen har departementschefen funnit vara i stort sett väl avvägd och kunna tjäna som underlag för anslagsäskanden. Departementschefen förutsätter, att en närmare granskning av personalplanen sker vid det årliga budgetarbetet, samt förordar, att tjänster successivt inrättas.

Då det emellertid från bl. a. planeringssynpunkt är angeläget, att riksdagen redan nu fattar principbeslut om ordinarie tjänster — dvs. professurer, laboratorer (motsvarande) och lektorat — samt om tidsperioderna för inrättande av sådana tjänster, förordnar departementschefen att så sker. I samband härmed förklarar departementschefen att, om några för utbildningen mera väsentliga förändringar i det redovisade programmet för intagningsökningen skulle inträffa, justeringar i personalplanen givetvis kan bli aktuella.

Departementschefen föreslår, att vid medicinska fakulteten i Lund inrättas tjänster enligt i huvudsak följande tidsordning.

Budgetåret 1965/66: En prosektur i histologi i Lund.

Budgetåret 1966/67: En professur i medicinsk kemi samt en laboratur i fysiologi, båda i Lund.

Budgetåret 1967/68: En professur i virologi i Lund, en professur i klinisk kemi i Malmö med samtidig indragning av laboraturen i ämnet, två professurer i klinisk fysiologi, av vilka den ena i Lund och den andra i Malmö, två prosekturer i patologi, av vilka den ena i Lund och den andra i Malmö, samt ett universitetslektorat i farmakologi i Lund.

Budgetåret 1968/69: En professur i internmedicinskt specialämne i Malmö, två professurer i kirurgiska specialämnena, av vilka den ena i Lund och den andra i Malmö, samt en professur i ortopedi i Malmö.

Budgetåret 1969/70: En professur i klinisk epidemiologi och en professur i rättsmedicin i Lund samt en professur i psykiatri, en professur i dermatovenereologi, en professur i oftalmiatrik och en professur i oto-rhino-laryngologi, samtliga i Malmö.

Budgetåret 1970/71: En professur i pediatrik i Malmö.

Professuren i medicinsk kemi samt laboraturerna (motsvarande) i histologi, fysiologi och patologi bör enligt departementschefen vara gemensamma för medicinsk och odontologisk undervisning och forskning.

Beträffande det villkorligt slutna avtalet angående Malmö allmänna sjukhus anför departementschefen bl. a. följande.

Med hänsyn till att det måste innebära påtagliga fördelar för Malmö stad att ett ökat utnyttjande av Malmö allmänna sjukhus för utbildningen och forskningen kommer till stånd, vill jag fästa uppmärksamheten på att staden likväl gjort anspråk på att det särskilda läkarlönebidraget alltjämt skall utgå för redan anspråkta kliniker och anläggningar. Ett sådant bidrag kan enligt min mening knappast betraktas som motiverat från andra än rent förhandlingsmässiga synpunkter. Det återfinnes ej i andra jämförbara avtal som ingåtts under senare år. Jag bortser från det förut nämnda avtalet om S:t Görans sjukhus, som innebär ett fullföljande av det redan 1947 träffade s. k. sabbatsbergsavtalet. Med hänsyn till innehållet i nu gällande avtal för Malmö allmänna sjukhus har det emellertid tydligen inte varit möjligt att i förevarande sammanhang slopa detta särskilda bidrag. På grund härav och då det framför allt från utbildningssynpunkt är synnerligen angeläget, att ett nytt avtal, som tar sikte på den plane-

rade ökade läkarutbildningen, ersätter gällande avtal beträffande sjukhuset, finner jag mig icke böra motsätta mig ett godkännande av avtalet enbart på den grunden, att särskilt läkarlönebidrag skall utgå även enligt det nya avtalet. Jag vill emellertid i sammanhanget kraftigt understryka, att det särskilda läkarlönebidraget måste betraktas såsom en övergångsanordning. Jag räknar således inte med att — därest ett senare avtal kommer till stånd för tiden efter den 1 juli 1970 — ifrågavarande läkarlönebidrag också i fortsättningen skall komma att utgå. Att jag är beredd att godtaga förevarande avtalsförslag i detta avseende får icke heller tilläggas prejudicerande betydelse när det gäller framtida uppgörelser angående upplåtelse av kommunala sjukvårdsanstalter för medicinsk utbildning och forskning.

Departementschefen förklarar sammanfattningsvis att han anser sig böra, ehuru med viss tvekan, tillstyrka att ifrågavarande avtal godkännes.

Utskottet. Såsom av den lämnade redogörelsen framgår har läkarutbildningsberedningen framhållit, att de allmänna förutsättningarna för ökad läkarutbildning i Lund vore mycket goda tack vare tillgången till två så stora och högt specialiserade sjukhus som lasarettet i Lund och Allmänna sjukhuset i Malmö. Beredningen har i sitt alternativ II — vilket av departementschefen förordats — framlagt förslag om en ökad årlig intagning av studerande vid medicinska fakulteten i Lund från 120 till 190 till de prekliniska kurserna samt från 100 till 180 till de propedeutiska och kliniska kurserna. Den prekliniska utbildningen och undervisningen i de propedeutiska och kliniska ämnena farmakologi, allmän bakteriologi, neurologi, neurokirurgi samt rättsmedicin skall enligt beredningen även i fortsättningen förläggas helt till Lund liksom också huvuddelen av undervisningen i de kliniska ämnena hygien och krigsmedicin. I fråga om den övriga kliniska undervisningen förordar beredningen, att eleverna fördelas lika mellan Lund och Malmö. Departementschefen har anslutit sig till beredningens ifrågavarande förslag.

Utskottet vill för sin del framhålla, att utskottet är ense med departementschefen om att det är synnerligen angeläget, att alla möjligheter tillvaratages att utan dröjsmål vidga läkarutbildningskapaciteten. Utskottet får härjämte understryka vikten av ytterligare insatser på detta område. Departementschefen har också uttalat, att han hade för avsikt att i annat sammanhang återkomma till hithörande frågor. Utskottet tillstyrker bifall till vad departementschefen förordat med avseende å ökad läkarutbildning i Lund och Malmö.

Emot vad departementschefen uttalat beträffande byggnadsåtgärder och personalorganisationen har utskottet icke funnit något att erinra. Utskottet anser sig emellertid böra framhålla, att utskottet liksom departementschefen förutsätter att om några för utbildningen mera väsentliga förändringar i det av departementschefen redovisade programmet för intagningsökningen skulle inträffa justeringar i personalplanen kan bli aktuella.

Enligt beredningens tidsplan medger alternativ II, att den ökade intagningen till de prekliniska studierna påbörjas höstterminen 1965 och till den propedeutiska och kliniska utbildningen höstterminen 1967. Departementschefen finner

det angeläget att den planerade ökningen av utbildningskapaciteten snarast kommer till stånd och framhåller, att det fortsatta planeringsarbetet därför bör inriktas så, att den ökade intagningen kan påbörjas vid den av beredningen angivna tidpunkten. Utskottet ansluter sig till vad departementschefen i detta avseende anfört.

För närvarande är klinisk utbildning anordnad vid Malmö allmänna sjukhus för 45 studerande årligen i vissa ämnen enligt ett av Kungl. Maj:t den 3 oktober 1952 godkänt avtal jämte vissa tilläggsavtal. Behovet av ett nytt avtal angående ianspråktagande av sjukhuset för medicinsk utbildning har aktualiserats av det av departementschefen förordade förslaget om ökad läkarutbildning vid medicinska fakulteten i Lund. Det i propositionen framlagda avtalet, som villkorligt träffats mellan å ena sidan kommissionen för förhandlingar om högre utbildning i Lund och Malmö samt å andra sidan förhandlingsdelegerade för Malmö stad, har utskottet liksom departementschefen ehuru med viss tvekan funnit sig böra godtaga. Utskottet vill för sin del understryka departementschefens uttalande om att det särskilda läkarlönebidraget, som skall utgå jämväl enligt det nya avtalet, måste betraktas såsom en övergångsanordning och icke får tilläggas prejudicerande betydelse när det gäller framtida uppgörelser angående upplåtelse av kommunala sjukvårdsanstalter för medicinsk utbildning och forskning.

Vad departementschefen i övrigt i förevarande sammanhang anfört och förordat har icke givit utskottet anledning till erinran eller särskilt uttalande.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade förslag och riktlinjer för utbyggande av läkarutbildningen vid medicinska fakulteten i Lund;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat godkänna avtal med Malmö stad angående Malmö allmänna sjukhus.

2:o) **Ökad läkarutbildning i Stockholm.** I skrivelse den 28 mars 1963 till kanslern för rikets universitet har karolinska institutets lärarkollegium — efter överläggningar med företrädare för vederbörande kommunala planeringsorgan inom Stor-Stockholmsregionen — bl. a. framlagt förslag om anordnande redan fr. o. m. hösten 1963 av ytterligare 40 nybörjarplatser per år vid institutets teoretiska institutioner. Förslaget innebär, att den propedeutiska och kliniska utbildningen för ifrågavarande studerande skall provisoriskt, fr. o. m. höstterminerna 1965 respektive 1966, anordnas vid sjukhus tillhörande Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Provisoriet har enligt förslaget begränsats till tio intagningsårgångar, vilket innebär att — vid normal studiegång — den sista intagningsårgången skulle avsluta sina licentiatstudier under läsåret 1978/79.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 april 1963 har kanslern tillstyrkt institutets förslag. Statsverkets årliga kostnader vid full utbyggnad av ifrågavarande ut-

bildning — vilka kostnader avser löner, materiel och omkostnader — har uppskattats till ca 2,2 miljoner kr. Därtill kommer engångskostnader för anordnande av lokaler — bl. a. en tillbyggnad till fysiologiska institutionen — och för viss inredning och utrustning. Statens kostnader under nästa budgetår för löner, materiel och omkostnader har beräknats till 123 000 kr. Därtill kommer engångskostnader för inredning och utrustning, uppgående till 75 000 kr. Ifrågavarande kostnader, alltså tillhoppa 198 000 kr., avser åttonde huvudtiteln.

Formerna för den avsedda propedeutiska och kliniska utbildningen samt därmed sammanhängande finansiella spörsmål har närmare övervägts vid överläggningar mellan företrädare för berörda statsdepartement, Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Enighet har därvid nåtts om följande principöverenskommelse, varvid förutsatts att denna senare skall utmynna i ett formligt avtal mellan staten, å ena sidan, och Stockholms stad och Stockholms läns landsting, å den andra. Nämda överenskommelse innebär i huvudsak följande.

Stockholms stad och Stockholms läns landsting är beredda att ställa undervisningskliniker till förfogande för ökad läkarutbildning i enlighet med det av karolinska institutets lärarkollegium i skrivelse den 28 mars 1963 framlagda förslaget, varvid följande förutsättes gälla:

1) Staten svarar för tillsättning, avlöning och pensionering av de personalkategorier som upptages i lärarkollegiets kostnadsberäkningar, varvid staten icke fordrar något bidrag från sjukvårdshuvudmännen till lönerna för de kliniska amanuenserna. Sjukvårdshuvudmännen utbetalar i vanlig ordning arvode till de kliniska lärarna för deras deltagande i sjukvården såsom biträdande överläkare.

2) Av sjukvårdshuvudmännen avlönade klinikchefer och annan läkarpersonal vid de till undervisning upplåtna klinikerna anställas även fortsättningsvis enligt sjukvårdslagens bestämmelser. Läkare, som anlitas för föreläsningar, examination, kursledning och dylikt, uppstår ersättning härför av staten enligt därom särskilt meddelade bestämmelser.

3) Sjukvårdshuvudmännen ställer till förfogande för undervisningen erforderliga lokaler och utrustning ävensom andra nyttigheter och förbrukningsartiklar, dock icke demonstrationsutensilier o. d. Kostnaderna för iordningställande och utrustning av amanuens- och kandidatrum samt särskilda undervisningslaboratorier skall dock bestridas av staten. Med utrustning till undervisningslaboratorier avses — förutom möbler — instrument och andra inventarier av varaktig natur.

4) Sjukhusens lokaler, utrustning och personal får ej tagas i anspråk för forskning utöver vad som normalt bedrivs vid kommunala sjukhus.

5) Från och med den 1 juli 1970 skall staten för utnyttjandet av sjukvårdshuvudmännens kliniker för här avsedd utbildning utbetala ersättning efter — i tillämpliga delar — de grunder som då gäller för kommunala undervisnings-sjukhus i allmänhet.

6) Förevarande överenskommelse får ej i något avseende ges prejudicerande betydelse.

Departementschefen uttrycker sin tillfredsställelse över de ökade möjligheter som genom ifrågavarande förslag erbjudes att ytterligare öka läkarutbildningskapaciteten samt framhåller att det tillskott av lärarkrafter, som ökningen av den prekliniska utbildningskapaciteten kräver, begränsas till kategorien forskarassistenter och lägre befattningshavare. Vad gäller ökningen av den propedeutiska och kliniska utbildningskapaciteten — som avses bli etablerad i första hand vid Södersjukhuset — erfordras för undervisningen, såvitt avser statliga befattningar, högst tjänstetypen klinisk lärare och klinisk amanuens.

Enligt departementschefens mening innebär det framlagda förslaget, att en mycket snabb väg att åstadkomma en kapacitetsökning anvisats. Utbildningen av de 40 medicine studerande per år igångsättes redan hösten 1963. Utbildningskostnaderna per studerande kommer dessutom att bli relativt sett mycket låga.

Departementschefen förordar, att anordningar vidtages för att den avsedda ökningen av utbildningskapaciteten under den angivna tidsperioden skall komma till stånd, samt förklarar, att han anser sig kunna i huvudsak godtaga de kostnadsberäkningar som redovisats. Vidare föreslår departementschefen att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande att, i huvudsaklig överensstämmelse med de uppdragna riktlinjerna för anordnande av den propedeutiska och kliniska utbildningen, träffa avtal med vederbörande kommunala huvudmän om formerna m. m. för ifrågavarande utbildning. Vad beträffar statsverkets kostnader för nästa budgetår, avseende i huvudsak undervisningen i anatomi och histologi, förordar departementschefen dels att vederbörliga förslagsanslag till avlöningar och omkostnader vid karolinska institutet får anlitas och överskridas för ifrågavarande ändamål, dels att till Kungl. Maj:ts disposition stående anslag för övriga med läkarutbildning sammanhängande utgiftsändamål får användas i erforderlig utsträckning.

Det bör ankomma på vederbörande universitetsmyndigheter att för budgetåret 1964/65 och därefter följande budgetår i sina reguljära förslag till anslagsaskanden anmäla de anslagsfrågor m. m. som betingas av det av departementschefen förordade förslaget.

Utskottet. I likhet med departementschefen vill utskottet uttrycka sin tillfredsställelse över de möjligheter att öka läkarutbildningskapaciteten i Stockholm, som innefattas i ovannämnda av departementschefen tillstyrkta förslag. Förslaget innebär anordnande redan fr. o. m. hösten 1963 av ytterligare 40 nybörjarplatser vid karolinska institutet samt att den propedeutiska och kliniska utbildningen för ifrågavarande studerande skall provisoriskt fr. o. m. höstterminen 1965 respektive 1966 anordnas vid sjukhus tillhörande Stockholms stad och Stockholms läns landsting. Provisoriet har föreslagits begränsat till tio intagningsårgångar (den sista intagningsårgången skulle avsluta sina licentiatstudier under läsåret 1978/79). Utskottet tillstyrker att anordningar vidtages i syfte att den avsedda ökningen av utbildningskapaciteten under den angivna tidsperioden kommer till stånd. I detta sammanhang vill utskottet emellertid fästa upp-

märksamheten vid önskvärdheten av att erforderliga åtgärder i största möjliga utsträckning vidtages i syfte att nu kvarstående köer till olika kurser vid den medicinska utbildningen i Stockholm avarbetas.

Emot de redovisade kostnadsberäkningarna för genomförande av den ökade utbildningskapaciteten i Stockholm har utskottet icke något att erinra.

Utskottet förordar, att Kungl. Maj:t erhåller riksdagens medgivande att, i huvudsaklig överensstämmelse med av departementschefen angivna riktlinjer, träffa avtal med vederbörande kommunala huvudmän om formerna m. m. för ifrågavarande utbildning. Utskottet har icke något att erinra mot vad departementschefen föreslagit med avseende å bestridande av statsverkets kostnader för nämnda utbildning under nästa budgetår.

Under återopande av vad sålunda anförts hemställer utskottet,

att riksdagen må

a) godkänna av departementschefen förordade förslag och riktlinjer för utbyggande av läkarutbildningen vid karolinska mediko-kirurgiska institutet i Stockholm;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i huvudsaklig överensstämmelse med vad departementschefen förordat träffa avtal med Stockholms stad och Stockholms läns landsting angående anläggande av kommunala sjukhus för läkarutbildning;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att, på sätt departementschefen förordat, disponera vissa anslag för ökning av läkarutbildningskapaciteten i Stockholm.

Stockholm den 14 maj 1963

På statsutskottets vägnar:

ERNST V. STAXÄNG

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Birger Andersson, Ivar Johansson, Bergman, Axel Johannes Andersson, Fritz Persson, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Bengtson, Edström, Kaijser och Källqvist; samt

från andra kammaren: herrar Staxäng, Petterson i Degerfors, Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Svensson i Stenkyrka, Blidfors, Nilsson i Göingegården, Eliasson i Sundborn, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herr Svensson i Ljungskile, fröken Olsson, herrar Gustafsson i Skellefteå, Fagerlund och Källstad.

Särskilt yttrande

av herrar *Axel Johannes Andersson, Edström, Källqvist, Svensson* i Ljungkile, *Gustafsson* i Skellefteå och *Källstad*, vilka anförde följande.

»Mot bakgrunden av den rådande läkarbristen, vilken med nuvarande utbildningskapacitet beräknas öka ytterligare, är den förstärkning av utbildningskapaciteten som föreslås i förevarande proposition självklart nödvändig men otillräcklig. Propositionsförslaget innebär en utökning av intagningen vid de nuvarande medicinska fakulteterna i Lund-Malmö och Stockholm. Möjligheterna att genom en fortsatt ökad intagning vid de nuvarande medicinska fakulteterna höja utbildningskapaciteten i den omfattning, som är nödvändig för att inom en översiktbar framtid övervinna bristen på läkare, är emellertid begränsade på grund av att den kliniska utbildningen i anslutning till de nuvarande fakulteterna enligt sakkunnigas mening inte kan i någon större omfattning ytterligare utvidgas kapacitetsmässigt utan skada för utbildningens kvalitet. Den mera väsentliga förstärkning av läkarutbildningskapaciteten som är nödvändig kan därför endast lösas genom inrättandet av nya medicinska fakulteter. Förslag härom har framförts i de i januari väckta likalydande motionerna I: 330 och II: 388. I dessa har bl. a. föreslagits att riksdagen skulle fatta principbeslut om en ny medicinsk högskola för i första hand klinisk undervisning och forskning med förläggning förslagsvis i Linköping-Norrköping eller Örebro och om omedelbar planläggning av ytterligare en sådan högskola samt uppdraga åt Kungl. Maj:t att igångsätta och snarast möjligt slutföra förhandlingar med vederbörande sjukvårdshuvudmän.

Enligt vår mening borde utskottet ha upptagit nyssnämnda motionsyrkanden till behandling i samband med förevarande proposition.»